

Kooma

Marju Peärnberg

Kooma

- Kooma= sügav uni(kr.k.), sügav teadvusetus, pole võimalik äratada
- Kannatab aju, põhjuseid palju
- Koomast väljumiseks tuleb põhjus likvideerida
- Halb, kui kannatanu jääb vegetatiivsesse seisundisse
- Tugev ärritaja ei ärata kannatanut, kui ta on koomas

Kooma põhjused

- Peatrauma, insult, meningiit, kasvaja, krambistaatus, šokk, hapniku puudus
- Ainevahetushäired- maksapuudulikkus, suhkruhaigus, neerupuudulikkus, mürgistus
- Kirurgilised haigused
- Trauma korral on koomasse langemise põhjus ajurakkude põrutus – löögi korral loksab aju nagu sült vastu pealuu siseseina. Ka koljusisesed verevalandused võivad ajustruktuuri nihutada.

Kooma põhjused

- Ainevahetuslikest põhjustest on sagedaseim mürgitus, mis tekitab ajuturse, nii et aju pitsub teadvust hämardavalt kolju alla.
- Enamasti liigjoomisest on tingitud kõhunäärme põletik ehk pankreatiit, millega kaasnev ainevahetushäire põhjustab psühhoosi. Kuna sellele lisandub tihti ka alkohlipsühhoos tuleb tekitada nn kunstlik kooma. Sama kehtib ka infarkti või operatsioonijärgse šokiga inimeste kohta.

Kooma sügavus

- Glasgow' koomaskaala (GCS, *Glasgow's coma scale 1974*) järgi on normaalse teadvuse näitaja 15. Vastavalt silmareaktsiooni, kõnevõime ja motoorika vähenemisele loetakse koomaks 8ni ja sellest allapoole vajunud teadvust. Olenevalt kooma sügavuse astmest, häälele ja valule reageerimise hääbumisest jaguneb teadvusetus pindmiseks, keskmiseks ja sügavaks.

Teadvuseseisundi hindamine

- Hinnatakse silmade avamist
- Sõnalist vastust
- Motoorset vastust

- Kui alla 9 punkti, siis koomas

Silmade avamine	
Spontaanne	4
Häälele	3
Valule	2
Puudub	1

Sõnaline kontakt	
Orienteeritud	5
Segane	4
Ebaadekvaatsed sõnad	3
Arusaamatu hääl	2
Puudub	1

Motoorika	
Täidab käsklusi	6
Lokaliseerib valu	5
Jäseme äratõmme	4
Painutab (valulule)	3
Sirutab (valule)	2
Puudub (valule)	1

Glasgow kooma skaala

- Kokku 3-15 palli

Elutähtsad funktsioonid koomas

- Ka sügava kooma puhul on haigel elutähtsad funktsioonid üldiselt olemas, mõned neist vaid puudulikud. Põhjus, miks kooma võib eluohtlikuks muutuda, on valdavalt ülemiste hingamisteede läbitavuse häire, mis hapnikupuuduse tõttu põhjustab südame seiskumise. Teadvushäirega kaasneb alati oht lämbuda, sest haige ei kontrolli oma hingamisteid – lämbuda võib oksendamise ja maosisu aspiratsiooni tagajärjel või sulgeb lõtvunud keelepära ülemised hingamisteed.